

В НАВЕЧЕРИЕТО НА 3 МАРТ БЕШЕ ОТКРИТА ИЗЛОЖБАТА „СТРОИТЕЛИТЕ НА ПАМЕТНИКА НА СВОБОДАТА”

сряда, 26 февруари 2025

В навечерието на Националния празник на Република България – 3 март, Националният парк музей „Шипка - Бузлуджа” гостува в Панорама „Плевенска епопея 1877” с фотодокументалната изложба „Строителите на Паметника на свободата”. Тя е посветена на 85-годишнината от откриването и освещаването на Паметника на възраждането и освободението на българския народ на връх Св. Никола, който всички днес наричаме Паметник на свободата.

Събитието беше открито с патриотични песни, изпълнени от хор „Звъника” с диригент Ваня Делийска. Присъстваха заместник-кметът на Община Плевен Елина Димитрова, началникът на отдел „Култура и туризъм” Анелия Дечева, представители на Пето бригадно командване – Плевен, музейни работници, ученици от плевенски училища. Директорът на Националният парк музей „Шипка - Бузлуджа” Чавдар Ангелов разказа историята на строителството на най-величавия български паметник.

За първи път идеята за изграждане на паметник на връх Св. Никола, който да въплъти в себе си всенародната признателност към подвига на опълченци и руси, загинали по време на Освободителната война, се издига от депутатите на Учредителното събрание в Търново през 1879 г. Предложението е направено от народните представители Стефан Берон и Петко Славейков на заседание проведено на 13

април 1879 г. През следващите няколко десетилетия тази идея е подета и популяризирана от редица дружества и организации. Към практическото осъществяване на идеята се пристъпва години по-късно, когато през 1920 г. на конгреса на Централното поборнико-опълченско дружество се обсъжда възможността за издигане на паметник на шипченските височини.

На 7 август 1921 г. на събрание на Централното поборнико-опълченско дружество е взето официално решение да бъде създаден Комитет за въздигане паметник на възраждането и освобождението на българския народ. Комитетът е под покровителството на Царя и има за седалище София. Създадени са негови клонове във всички градове и по-големи села с комисии в състав: кмет, началник на гарнизон, архиерейски наместник, директор или главен учител и председател на местната подофицерска организация. Към БНБ е открита фондова сметка, в която да се внасят събраните помощи. Такива постъпват от държавата, от много общини и фирми, от доброволни пожертвования на частни лица, от разпространението на картички и значки.

На 3 юни 1924 г. е обявен конкурс за проект на паметника. На I място е класиран проекта на арх. Атанас Донков и скулптора Александър Андреев.

В тържествена обстановка на 5 септември 1926 г. е положен основният камък. Строителството започва през 1927 година и завършва през 1930 г.

Паметникът е тържествено открит и осветен на 26 август 1934 г. от Н. В. Цар Борис III, в присъствието на цялото правителство, войскови части, ветерани-опълченци и стохияден народ, стекъл се от всички краища на страната.

Монументът е висок 31,5 метра и наподобява средновековна българска крепост. Над централния вход гордо се възправя бронзов лъв – символ на българската държавност. На останалите три страни са изписани имената на Шипка, Шейново и Стара Загора – бойните полета, напомнящи за подвига на българските опълченци.

След построяването му Министерството на войната, чрез отделението „Военни музеи, паметници и гробове“ и Главния военен музей (днес Национален военноисторически музей), издържа и стопанисва Паметника на свободата в продължение на 20 години.

От 1956 г. той става част от Националния парк музей „Шипка“ и се стопанисва от Министерството на културата. Този замисъл е записан още в Приемателния протокол за Паметника от август 1934 г., където четем: „...Да се довърши паметника като комплекс, т.е. целият връх заедно с „Орловото гнездо“ и близките скатове и всички исторически местности наоколо [...] да се превърнат в един национален парк – паметник, включващ шосето от с. Шипка до паметника и бъдещите пътища, свързващи горните исторически места, в сред които да се възстанови дивната епопея на освободителната война“.

22 табла със снимки и факсимилета на документи и кореспонденция разказват историята на строежа на монумента, трудностите, които инженери и строители са преодолявали, изграждайки на връх Балкана този най-български паметник. Други 7 табла са посветени на архитектите Атанас Донков, Генчо Скордев и Иван Данчов, на скулпторите Александър Андреев и Кирил Шиваров, на майсторите Пеньо Атанасов-Бомбето и Илия Мъглов, дали най-важния принос за строителството. Изложбата представя и оригинални скици и чертежи, инструментите на майстор Пеньо Бомбето, както и Златната книга на Паметника на свободата.

Изложбата е експонирана в Панорама „Плевенска епопея 1877“ и може да бъде разгледана до 30 март 2025 г.

